

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ПИЛИПЕНКО ОЛЕНА ПЕТРІВНА

УДК 378.14:619–05(430)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ
ВЕТЕРИНАРНОГО ПРОФІЛЮ У ВНЗ НІМЕЧЧИНИ**

13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національному університеті біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник доктор педагогічних наук, професор
Амеліна Світлана Миколаївна,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
завідувач кафедри іноземної філології
і перекладу

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Бідюк Наталя Михайлівна,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри практики іноземної мови
та методики викладання

доктор педагогічних наук, доцент
Волярська Олена Станіславівна,
Інститут педагогічної освіти
і освіти дорослих НАПН України,
головний науковий співробітник

Захист відбудеться «19» червня 2018 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.18 у Національному університеті біоресурсів і природокористування за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано «18» травня 2018 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Сопівник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізація економічних відносин, інтеграція України до європейського освітнього простору, інтенсивний розвиток сучасних технологій, посилення інтересу до України з боку інших держав зумовлюють необхідність суттєвого удосконалення системи вищої освіти, зокрема ветеринарної. Від вищої ветеринарної освіти наразі вимагається якісна підготовка за найвищими світовими та європейськими стандартами висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних успішно здійснювати професійну діяльність у галузі.

Сучасний етап розвитку системи вищої ветеринарної освіти, як у цілому і всієї вищої освіти в Україні, характеризується освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого і водночас на модернізацію системи освіти відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики. Характерними особливостями сучасного періоду розвитку вищої ветеринарної освіти є пошук нових змісту, форм, методів і засобів навчання і управління; вивчення передового досвіду європейських країн; широкого розгортання експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій на засадах сучасної філософії освіти, яка суттєво відрізняється від попередньої. Сучасні українські заклади вищої освіти, які готують фахівців ветеринарного профілю та вивчають досвід європейських університетів і на практиці реалізують принципи побудови гнучких високотехнологічних освітніх систем на основі застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, ставлять за мету використати позитивні напрацювання з досвіду зарубіжних колег, підвищивши тим самим ефективність навчання і, отже, конкурентоспроможність своїх випускників.

Згідно із Законами України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про ветеринарну медицину» (1992 р.), мета вищої ветеринарної освіти полягає в підготовці конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця, здатного виконувати професійні задачі в ринкових умовах – проводити діагностичні, профілактичні, оздоровчі, лікувальні роботи у тваринництві, ветеринарно-санітарну експертизу тваринницької та рослинницької продукції або надавати інші ветеринарні послуги.

Важливим джерелом для визначення стратегічних напрямів розвитку вищої ветеринарної освіти в Україні є вивчення та аналіз досвіду підготовки фахівців ветеринарної справи за кордоном. Досвід показує, що Україна потребує суттєвих змін у системі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю, які відповідатимуть сучасним освітнім пріоритетам і завданням. Звернення до інноваційного педагогічного досвіду європейських країн, а саме Німеччини, де система вищої ветеринарної освіти характеризується гармонійним поєднанням старих університетських традицій та інноваційних методів управління освітою, фундаментальної теоретичної освіти та науково-дослідної діяльності, доступності і високої якості освіти, є одним із шляхів вирішення освітніх проблем вищої ветеринарної освіти України, що зумовлює актуальність вивчення педагогічного досвіду цієї країни.

Отже, важливим є порівняння особливостей функціонування ветеринарних освітніх закладів в Німеччині і на теренах України. Однак професійна підготовка лікаря ветеринарної медицини в Німеччині ще не дістала належного висвітлення у вітчизняній педагогічній літературі.

Актуальність дослідження зумовлюється низкою невирішених проблем, детермінованих суперечностями, зокрема, між:

- зростанням вимог сучасного суспільства до підготовки висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини і недостатнім рівнем практичної підготовки випускників ветеринарних закладів вищої освіти;

- необхідністю вивчення передового досвіду вищої ветеринарної освіти зарубіжних країн і браком комплексних наукових досліджень з професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Німеччині;

- необхідністю вдосконалення процесу підготовки фахівців ветеринарного профілю й недостатньою розробленістю в сучасній педагогічній науці його науково-педагогічного забезпечення.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що вже створено теоретичні передумови для вирішення цієї проблеми. Зокрема питання освіти Німеччини стало предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних дослідників. Проблематику дуальної системи професійного навчання вивчали такі вчені, як Н. Абашкіна, І. Акімова, Т. Іщенко, Д. Торопов, Г. Федотова, М. Хоменко, К. Хюфнер та ін.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з порівняльної педагогіки (Бідюк Н., Бражник Є., Васюк О., Волярська О., Вульфсон Б., Гущина О., Демешкант Н., Журавська Н., Зінгер В., Ілюшин Л., Корнетов Г., Малькова З., Ничкало Н.). Питання аграрної освіти у зарубіжних навчальних закладах досліджували О. Гущина (у Франції), Н. Демешкант, А. Каплун (у Польщі), В. Бондаренко, О. Воцевська (у Сполучених Штатах Америки), С. Заскалета, Н. Журавська (у країнах західноєвропейської інтеграції), С. Амеліна, Н. Костенко (у Німеччині) та ін.

Різним аспектам професійної підготовки вітчизняних фахівців ветеринарної справи в Україні присвячено дослідження багатьох вітчизняних науковців. В українському науковому просторі організацію ветеринарної освіти в Україні досліджено у працях В. Берези, М. Цвіліховського. Становлення і розвиток зоотехнічної освіти в Україні висвітлила І. Бородай. Проблемно-модельне навчання у підготовці майбутніх фельдшерів ветеринарної медицини розглядалось Т. Дудус. Професійна підготовка лікарів ветеринарної медицини у Великій Британії була темою дисертаційного дослідження О. Канівця. Становленню й розвитку середньої спеціальної ветеринарної освіти присвятив свої дослідження В. Сунгатов. Закономірності становлення ветеринарії, вищу ветеринарну освіту на прикладі Київщини кінця XIX – початку XX ст. досліджено М. Стегнєєм. В окремих працях В. Яблонського висвітлено історію ветеринарної освіти і науки.

Порівняльний аналіз систем вищої ветеринарної освіти Німеччини і інших країн представлено в рамках досліджуваної проблеми у працях німецьких вчених-компаративістів, а саме: порівняльний аналіз систем вищої

ветеринарної освіти Іспанії і Німеччини – Зіна Франціска Маріон Фріс (Sina Franziska Marion Frieß); порівняльний аналіз систем вищої ветеринарної освіти держав Євросоюзу (Чехії, Угорщини, Нідерландів, Австрії, Швейцарії) та Сполучених Штатів Америки – Барбара Сузанна Штробель (Barbara Susanne Strobel); Франції і Німеччини – Кемпкес Мартина Аніта (Kempkes Martina Anita), Петра Андреа Бук (Petra Andrea Buck); Австрії і Німеччини – Карін Мурауер (Karin Murauer), Англії і Німеччини – Олівер Поль (Oliver Pohl). Історичний розвиток ветеринарної освіти було розглянуто на прикладі історії Інституту гігієни харчових продуктів факультету ветеринарної медицини Лейпцизького університету Сінді Крюгер (Cindy Krüger), роль жінок у становленні ветеринарної освіти за періоди 1950–1952 рр. і 1958–1989 рр. вивчалася Беттіною Адела Маурер (Bettina Adela Maurer). Беттіна Ейфлер (Bettina Eifler) розглянула роль жінки-фельдшера в історії розвитку ветеринарної медицини в Німеччині за період 1951–2006 рр. Ветеринарна освіта в Іспанії розглядалась Гонсалес-Соріано (González-soriano), в Турції – Оцен (Özen & özen), на Кубі – Пестана (Pestana), в Китаї – Лі (Li et al.).

На замовлення французького Міністерства сільського господарства вчені Гоцард (Gozard) і Маршал (Marchal) в 2011 р. досліджували 30 ветеринарних вищих навчальних закладів в 16 країнах.

Отже, актуальність проблеми модернізації вищої ветеринарної освіти для педагогічної теорії і практики в Україні та недостатня теоретична і практична розробленість цілісних досліджень прогресивного німецького досвіду в цій сфері зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертації затверджено вченою радою природничо-гуманітарного навчально-наукового інституту Національного університету біоресурсів і природо-користування України (протокол № 1 від 12.09.2013 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29.04.2014 р.).

Об'єкт дослідження – система вищої ветеринарної освіти Німеччини.

Предмет дослідження – структура, зміст, форми, методи навчання та контролю у процесі професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Німеччині.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у виявленні на основі цілісного аналізу теоретичного і практичного досвіду професійної підготовки ветеринарів у вищих навчальних закладах Німеччини прогресивних ідей та визначенні перспектив їх реалізації в системі вищої ветеринарної освіти України.

Відповідно до мети визначено завдання дослідження:

– вивчити стан дослідження проблеми професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини у педагогічній теорії, охарактеризувати історичні етапи розвитку вищої ветеринарної освіти Німеччини з метою визначення становлення сучасних вимог до підготовки фахівців ветеринарного профілю;

– розкрити особливості структури, змісту, форм, методів навчання та контролю у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю у Німеччині;

- виявити на основі порівняльного аналізу професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Україні та Німеччини спільні та відмінні елементи;
- визначити можливі шляхи використання позитивних ідей німецького педагогічного досвіду щодо підготовки фахівців ветеринарного профілю у вітчизняних навчальних закладах.

Методи дослідження. Для реалізації визначених завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: *теоретичні* – метод аналізу і синтезу під час вивчення офіційних документів, навчально-методичної документації, науково-педагогічних джерел та статистичних даних, авторефератів, дисертацій тощо; метод зіставлення для порівняння навчальних планів і програм, різноманітних підходів до вирішення досліджуваної проблеми; порівняльний аналіз, який дозволив порівняти зміст і форми профорієнтаційної роботи та виокремити спільні й відмінні риси у досвіді німецьких та українських закладів вищої освіти; метод теоретичного узагальнення, який дав змогу сформулювати та конкретизувати висновки, обґрунтувати рекомендації; *емпіричні* – педагогічне спостереження, опитування та анкетування студентів; статистичний метод для інтерпретації кількісних показників співвідношення дисциплін у навчальних планах і програмах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* визначено особливості структури, змісту, форм, методів навчання та контролю успішності у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю в університетах Німеччини (блочно-модульна технологія, міждисциплінарна структуризація змісту навчання, ротаційний рік, одноцикловість підготовки зі складанням державного іспиту, акцент на вивченні дисциплін, пов'язаних з харчовою безпекою);

- *розроблено* структурну модель професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини у ветеринарних вищих навчальних закладах Німеччини, що унаочнює навчальний процес і відображає взаємодію трьох основних блоків: теоретичного, змістового і процесуального;

- *виокремлено й схарактеризовано* основні історичні етапи розвитку вищої ветеринарної освіти Німеччини: початково-формульальний (1768–1838 рр.); регламентаційний (1838–1945 рр.); реорганізаційний (1945–1967 рр.); реформаційно-законодавчий (1945–1990 рр.); модернізаційний (1990 р. – донині); *визначено* їх вплив на формування змістових і методичних аспектів сучасної системи підготовки фахівців ветеринарного профілю;

- *з'ясовано* критерії вступу до вищих навчальних закладів Німеччини, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців ветеринарного профілю (номерус клаузус, донавчальна практика, квота за терміном очікування, врахування соціальних критеріїв);

- *обґрунтовано* доцільність використання досвіду німецьких вищих навчальних закладів у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю в Україні (збільшення частки варіативної складової навчального плану, посилення практичної підготовки, запровадження клінічно-практичного року підготовки фахівців ветеринарного профілю);

– подальшого розвитку набули ідеї вдосконалення теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців ветеринарного профілю на основі прогресивного досвіду вищих навчальних закладів Німеччини (симуляційне навчання, оптимізація структури самостійної роботи студентів).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо використання елементів позитивного досвіду ветеринарних вищих навчальних закладів Німеччини, доцільних для запровадження у підготовці лікарів ветеринарної медицини в Україні. Розроблені методичні рекомендації «Використання досвіду вищої ветеринарної освіти Німеччини» сприятимуть вдосконаленню професійної підготовки лікарів ветеринарної медицини. Матеріали дисертації можуть бути використані в навчальному процесі підготовки лікарів ветеринарної медицини у вітчизняних закладах вищої освіти, під час написання лекцій з історії педагогіки, спецкурсів із зарубіжної педагогіки, для підготовки навчальних посібників, методичних рекомендацій тощо.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес факультетів ветеринарної медицини Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету (довідка про впровадження № 37-11-541 від 21.04.2016 р.), Національного університету біоресурсів і природокористування України (акт про впровадження № 418 від 15.10.2016 р.), Сумського національного аграрного університету (довідка про впровадження № 2402 від 12.02.2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки, рекомендації та результати дослідження оприлюднено й одержали позитивну оцінку на: III Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія та методика професійної освіти: реалії та перспективи XXI століття» (м. Київ, 2012 р.); Міжнародній науково-методичній інтернет-конференції «Інноваційні педагогічні технології у підготовці майбутніх фахівців з вищою освітою: досвід, проблеми, перспективи» (м. Вінниця, 2013 р.); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Компетентністний підхід у системі неперервної професійної освіти» (м. Переяслав-Хмельницький, 2013 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика освіти в сучасному світі» (м. Чернігів, 2015 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (м. Суми, 2015 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації» (м. Київ, 2015 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації» (м. Київ, 2016 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації» (м. Київ, 2017 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Україна – Польща: Стратегічне партнерство в системі геополітичних координат» (м. Київ, 2017 р.).

Окремі аспекти дослідження обговорювались на семінарах в Національному університеті біоресурсів і природокористування України, Дніпропетровському державному аграрно-економічному університеті.

Публікації. Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 26 наукових працях, з яких 12 статей у наукових фахових виданнях України,

3 статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, стаття у науковому виданні іншої держави, 10 тез наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів і висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 395 сторінок. Роботу ілюстровано 11 таблицями, 2 рисунками. Список використаних джерел налічує 326 найменувань, з них 249 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення, подано відомості про публікації.

У першому розділі **«Професійна підготовка фахівців ветеринарного профілю у системі вищої освіти Німеччини»** розкрито особливості системи вищої професійної освіти Німеччини, здійснено ретроспективний аналіз підготовки лікарів ветеринарної медицини у Німеччині, висвітлено тенденції і перспективи розвитку ветеринарної освіти у німецьких вищих навчальних закладах в умовах євроінтеграції.

На основі розгляду особливостей системи вищої освіти Німеччини, констатовано, що вона є достатньо складним механізмом функціонування багатьох навчальних закладів і вирізняється своєю чіткою структурою, функціональністю, ідейним змістом. Специфічною рисою управління вищою освітою в Німеччині є те, що безпосередньо Федеральному міністерству освіти не підпорядковується ні один вищий навчальний заклад. Проте визначення загальних принципів вищої освіти та поширення наукових досліджень належать до компетенції федерального уряду. Діяльність автономних університетів координується Конференцією ректорів німецьких університетів – постійно діючим органом, засідання якого відбувається один раз на рік.

Зазначено, що у Німеччині на федеральному рівні визначено сім спеціальностей з обмеженим вступом, а саме: економіка підприємств, біологія, психологія, фармацевтика, медицина, стоматологія, ветеринарія. Ветеринарія в Німеччині, як і весь комплекс ветеринарних послуг, належить до системи охорони здоров'я.

З'ясовано, що фахівців ветеринарної медицини в Німеччині готують на ветеринарних факультетах чотирьох університетів: Берлінського (Fachbereich Veterinärmedizin der Freien Universität), Мюнхенського (Tierärztliche Fakultät der Ludwig-Maximilians-Universität), Гіссенського (Fachbereich Veterinärmedizin der Justus-Liebig-Universität), Лейпцизького (Veterinärmedizinische Fakultät der Universität) і в Університеті ветеринарної медицини Ганновера (Stiftung Tierärztliche Hochschule Hannover).

Встановлено, що головною особливістю системи професійної освіти Німеччини є поєднання традиційного навчання у професійних навчальних

зкладах різного виду з проходженням виробничої практики на підприємствах, установах у процесі навчання і дуальної або виробничо-професійної системи освіти. Дуальна система навчання характеризується тим, що безпосередню участь у підготовці майбутніх фахівців беруть не дві сторони – навчальний заклад і студент, як це відбувається зазвичай, а три сторони – підприємство, яке надало навчальне місце, професійний навчальний заклад, де вивчаються теоретичні основи професії, студент. У професійних школах можна оволодіти низкою професій ветеринарного профілю, зокрема: помічник ветеринара, технічний асистент ветеринара, асистент ветеринара.

Історико-педагогічний аналіз проблеми дослідження дозволив виокремити періоди виникнення і становлення вищих ветеринарних навчальних закладів Німеччини з визначенням їх впливу на сучасний стан і специфіку вищої ветеринарної освіти.

I етап (1768–1838 рр.) – початково-формульальний – фундація системи вищої ветеринарної освіти Німеччини (відкриття однорічних шкіл з підготовки фахівців ветеринарного профілю, реорганізація однорічних шкіл у дво- або трирічні ветеринарні школи, розроблення перших програм підготовки фахівців ветеринарного профілю, закриття деяких шкіл з фінансових причин). Цей етап є етапом передісторії створення ветеринарних факультетів системи вищої освіти Німеччини та початку читання лекцій з ветеринарії на медичному факультеті в Гіссенському університеті до офіційного визнання професії ветеринара державою через введення екзаменів (Approbationsprüfungen) з допуску до ветеринарної практики-апробації (1839 р.). Визнання професії ветеринара державою зумовило утвердження незалежного статусу цієї професії у суспільстві та розбудову системи вищої ветеринарної освіти.

II етап (1838–1945 рр.) – регламентаційний – формування й розвиток системи ветеринарної освіти Німеччини (вдосконалення програм професійної підготовки діючих ветеринарних шкіл Німеччини, їх подальша реорганізація й реформування у факультети університетів, розширення курікулуму й удосконалення інфраструктури створених факультетів і їх підрозділів, становлення професійної освіти за дуальною системою (1895–1933 рр.), докорінна зміна соціальної політики країни з встановленням нацистської диктатури, що супроводжувалося відповідним занедбанням якісної університетської освіти й гнобленням науково-педагогічних кадрів, закриттям університетів під час Другої світової війни). Хронологічні межі цього регламентаційного етапу охоплюють майже столітній період від визнання ветеринарних шкіл Німеччини закладами університетського рівня, введення абітури до припинення діяльності університетів у зв'язку з початком Другої світової війни.

III етап (1945–1967 рр.) – реорганізаційний – етап новітньої історії та проведення двох реформ в системі вищої ветеринарної системи Німеччини (відновлення роботи ветеринарних вищих навчальних закладів після Другої світової війни, розбудова структури факультетів, що готували фахівців ветеринарного профілю, створення нових інститутів, кафедр, відділень тощо).

IV етап (1967–1990 рр.) – реформаційно-законодавчий – проведення третьої реформи в системі вищої освіти (1967–1968 рр.), удосконалення програм професійної підготовки, заміна ветеринарної діяльності в Німецькій Демократичній Республіці діяльністю в сфері забезпечення здоров'я худоби для виконання народногосподарського плану, введення обмежень під час вступу на факультети ветеринарної медицини Numerus Clausus.

V етап (1990 р. до нашого часу) – модернізаційний – проведення акредитацій EAEVE в усіх ветеринарних вищих навчальних закладах Німеччини, етап підтримки та розвитку науково-дослідної діяльності університетів, удосконалення інфраструктури факультетів, реформування системи ветеринарної освіти Німеччини згідно з Болонськими угодами на фоні яскраво виражених інтеграційних процесів як усередині країни, так і за її межами. З одного боку, в 1990 р. відбулося об'єднання Федеративної Республіки Німеччини з Німецькою Демократичною Республікою і утворення єдиної держави, з іншого, Німеччина досить успішно інтегрувалася в Європейський Союз, і відбулася уніфікація стандартів освіти країн європейської спільноти, орієнтована на взаємне визнання дипломів. На V етапі відбувається розбудова структури факультетів, що готували фахівців ветеринарного профілю (створювалися нові інститути, кафедри, відділення тощо). Запровадження кредитної системи ECTS (Європейська Credit Transfer System) як однієї з умов Болонських домовленостей виконане в усіх п'яти вищих ветеринарних навчальних закладах Німеччини.

На підставі системно-історичного аналізу основних етапів становлення вищої ветеринарної системи Німеччини виявлено, що її становлення відбувалось безпосередньо в тісній інтеграції з розбудовою медичної освіти.

Визначено тенденції розвитку ветеринарної освіти Німеччини в рамках створеного європейського освітнього простору. До основних тенденцій у розвитку німецької ветеринарної освіти належать: узгодження її цілей і результатів з вимогами й умовами світового ринку праці, глобальної економіки, культури, політики у галузі охорони здоров'я; запровадження міжнародного моніторингу систем ветеринарної освіти, що забезпечує безперервний контроль і оцінювання результатів; стандартизація систем професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю для універсалізації її змісту й умінь фахівців.

Досліджено, що інтеграція Німеччини, яка є досить активним учасником Болонського процесу, в європейський освітній простір відбувається на фоні збереження національної сутності, а запровадження двоциклового навчання (бакалаврат – магістратура) у вищу ветеринарну освіту розглядається лише під кутом його практичної доцільності, що є однією з головних ознак інтеграційних процесів реформування вищої ветеринарної освіти в країні.

На основі аналізу праць німецьких науковців і документальних джерел з'ясовано шляхи удосконалення вищої ветеринарної освіти Німеччини в контексті Болонських вимог: проведення атестацій і акредитацій вищих навчальних закладів, покращення практичної підготовки студентів (уведення «ротаційного року»), запровадження інноваційних технологій у навчальний процес, використання комп'ютеризованих тестів як форми оцінювання знань

студентів, розширення мобільності університетів шляхом участі студентства і викладачів у різних міжнародних програмах і обмінах.

У 2013 р. в Німеччині було прийнято цілий пакет законів щодо практикуючих фахівців ветеринарної справи, який спонукав німецькі ветеринарні навчальні заклади прискорити реформаційні процеси: а саме: Закон «Про охорону здоров'я» (Tiergesundheitsgesetz), 16-та поправка до Закону «Про лікарські засоби» (16. Novelle des Arzneimittelgesetzes (AMG)), поправка до Закону «Про захист тварин» (Tierschutzgesetz-Novelle). На думку багатьох німецьких науковців, навчальні плани у ветеринарних вищих навчальних закладах повинні постійно переглядатися, щоб відповідати новим правилам і стандартам.

Встановлено, що модернізаційними чинниками інноваційного розвитку німецької ветеринарної освіти є такі: трансформація соціально-економічних, правових, етичних засад системи охорони здоров'я Німеччини, до якої в цій країні належить ветеринарія; швидкий розвиток науково-технічної бази ветеринарії; постійне зростання вимог до професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю, яке пояснюється удосконаленням методів лікування тварин, підвищенням вимог до рівня діагностики захворювань та іншими інноваційними процесами в цій галузі, забезпеченням елітності та конкурентоспроможності сучасних фахівців ветеринарного профілю.

До пріоритетних напрямів розбудови вищої ветеринарної освіти Німеччини належить оновлення змістових і організаційно-функціональних основ навчального процесу, зокрема: модуляризація освітнього процесу, що дозволяє інтегрувати доклінічні і клінічні дисципліни як на змістовому, так і на методичному рівнях; розвиток професійного клінічного мислення на основі міждисциплінарної структуризації змісту через блокову подачу матеріалу, удосконалення й поглиблення професійної підготовки майбутнього фахівця ветеринарного профілю під час клінічного року і практик; збільшення акценту на вивчення дисциплін, пов'язаних з харчовою безпекою. Вищі ветеринарні навчальні заклади можуть за певних умов допускати підвищення кількості навчальних годин на клінічну частину за рахунок зменшення кількості годин науково-теоретичного блоку, і тому з'являється можливість тестування нових моделей підготовки фахівців ветеринарного профілю.

У другому розділі **«Науково-методичне забезпечення підготовки фахівців ветеринарного профілю у вищих навчальних закладах Німеччини»** представлено організацію навчального процесу підготовки фахівців ветеринарного профілю на основі компетентнісного підходу, описано структуру і зміст навчальних планів, розглянуто методичні аспекти навчання лікарів ветеринарної медицини у німецьких вищих навчальних закладах.

Професійна підготовка фахівців ветеринарного профілю на основі компетентнісного підходу спирається на рішення Комісії з освіти в галузі ветеринарії (PEW), яка визначила фахову компетентність лікаря ветеринарної медицини як таку, що акумулює уміння і навички професійної діяльності, пов'язані з лікуванням тварин, асертивний стиль поведінки, знання ділового адміністрування, комунікабельність, бездоганність і відповідальність. Завдання

ветеринарних факультетів німецьких університетів полягає в підготовці своїх випускників, згідно з потребами суспільства, комплексом службових обов'язків фахівця ветеринарного профілю і вимогами представників захисту тварин з боку державних органів (уповноважених осіб і товариств із захисту тварин). З огляду на це, майбутні фахівці ветеринарного профілю за весь період навчання повинні набути фундаментальних знань зі спеціальності, наукових, міждисциплінарних і методологічних знань; оволодіти практичними вміннями і навички; засвоїти духовні та етичні засади, спрямовані на користь людей, тварин і навколишнього середовища з особливим акцентом на забезпечення якості.

Оволодіння фаховими компетентностями у вищій ветеринарній освіті Німеччини базується на міждисциплінарних зв'язках, проектному й інноваційному навчанні. Навчальні плани у ветеринарних навчальних закладах, які раніше мали вигляд дворівневої моделі (доклінічна/клінічна фази), реструктуризовані в інтегровані модулі з одним циклом. Класична послідовність спеціальних дисциплін (доклінічні, теоретично-клінічні та клінічні) замінена на інноваційні, тематично спрямовані навчальні програми, побудовані на модульній основі, де фахові дисципліни взаємопов'язані в інтегрованому міждисциплінарному контексті.

Встановлено, що у вищих навчальних закладах Німеччини, які здійснюють підготовку фахівців ветеринарного профілю, за останні роки простежується тенденція до нерозривної єдності теоретичного і практичного (клінічного) просторів з одночасним збільшенням навчального навантаження на клінічну частину. Використовуючи різні інноваційні прийоми і підходи, кожен ветеринарний факультет університетів Німеччини практикує різні шляхи вирішення цієї проблеми. Форми проведення занять: «лекція», «семінар», «практикум» – залишаються типовими для ветеринарних спеціальностей.

Однак, характерною особливістю вищої ветеринарної освіти Німеччини є міждисциплінарна інтеграція, побудова якої передбачає послідовне вивчення фундаментальних анатомічно-природничих, а згодом клінічних (профільних) дисциплін, коли кожна наступна дисципліна спирається на попередні через стимулювання необхідних знань, вмінь, навичок із попередніх. Позитивним прикладом міждисциплінарної інтеграції у вищій ветеринарній освіті Німеччини є проходження факультативних курсів. На відміну від ветеринарної освіти споріднених німецькомовних країн Швейцарії та Австрії, німецька ветеринарна освіта, незважаючи на свій досить консервативний і догматичний характер, надає студентам під час проходження цих факультативів можливість здобути певну спеціалізацію, поглибивши знання з окремих дисциплін навчальної підготовки.

Згідно з Болонською угодою, у вищих навчальних закладах ветеринарного профілю Німеччини формуються власні інноваційні моделі фахової підготовки майбутніх фахівців ветеринарної галузі, реалізація яких спрямовується на оптимізацію професіоналізації як процесу набуття професійних навичок і вмінь. На підтвердження цього на ветеринарних факультетах було запроваджено «ротаційний рік», метою якого є

удосконалення студентами-ветеринарами на основі раніше здобутих знань досвіду клінічної практичної роботи з фаху; закріплення, поглиблення і розширення теоретичних знань, умінь і навичок, отриманих студентами в процесі теоретичного навчання клінічних і параклінічних дисциплін; удосконалення методів клінічного і лабораторного обстеження тварин і виконання лікувально-профілактичних заходів; поглиблення професійно-практичних вмінь та навичок; ознайомлення з науково-дослідницькою, інноваційною, маркетинговою та менеджерською сторонами діяльності клінік, які задіяні в ротації; усвідомлення мотивів обрання професії ветеринарного лікаря.

Особливостями функціонування системи вищої ветеринарної освіти в Німеччині є опора на триаду Гумбольдта (Humboldt Trias) для ветеринарної освіти: дослідження, наука, лікування тварин (Forschung – Lehre – Tierbehandlung); поєднання академічного, дослідницького й професійно-орієнтованого аспектів, складання Державного іспиту, запровадження Numerus Clausus для вступників на ветеринарні спеціальності, наявність етичних факторів (атитюдів). Зазначені аспекти зумовили пошук іншого формату проведення занять: проблемно-орієнтованого навчання (POL), використання симуляційного методу і манекенів (Simulationen, Simulationspatienten), формування клінічних навичок в лабораторіях skills labs, багаточисленних і різноманітних практик. Під час проведення лекцій, семінарів, практичних занять використовуються різноманітні інтерактивні навчальні програми.

В основу розроблення і запровадження нових навчальних програм у вищих начальних закладах Німеччини, які готують фахівців ветеринарного профілю, було покладено поєднання науково-теоретичного навчання з інтенсивною практичною ветеринарною підготовкою шляхом запровадження в усіх вищих начальних закладах, що готують фахівців ветеринарного профілю, ротаційного року; досить раннє ознайомлення студентів з різними аспектами ветеринарної медицини; концентрація на розвитку особистісних якостей (критичне мислення, усвідомлення етичної відповідальності лікаря ветеринарної медицини); залучення студентів до наукової роботи, міждисциплінарний інтегративний підхід до перебудови змісту вищої ветеринарної освіти.

Останнім часом у підготовці майбутніх ветеринарів зростає роль нової технології отримання інформації – подкастів (Podcast). Університети мають або власні платформи для розміщення відеотрансляцій та аудіолекцій, або користуються можливостями всесвітньо відомих платформ для розміщення відеофайлів, зокрема: YouTube, Vimeo. Серед подкастів в галузі ветеринарії німецькими університетами використовуються такі: Highfield Veterinary Centre Podcast, Royal Veterinary College Podcasts, Vetstoria VideoPodcast, Veterinary News Network VideoPodcast, PodVet, Texas Veterinary Medical Association, Animal Instincts. Усі матеріали супроводжуються коментарями провідних фахівців у галузі ветеринарної медицини і надають навчальну інформацію, дуже потрібну для майбутнього лікаря ветеринарної медицини.

Велика увага у підготовці майбутніх ветеринарів у Німеччині приділяється організації самостійної роботи студентів. До індивідуально-практичної самостійної роботи належить чергування у клініках, самостійна робота з живими тваринами чи муляжами тварин. До групової самостійної роботи належать проектні технології та метод PAL (Peer Assisted Learning). Навчання з PAL – це тип занять, коли до викладання залучаються інтерни, старшокурсники або резиденти. Особливим видом тьюторства є створення в університетському середовищі так званих «професійних команд» (Kompetenzteams), які є досить компетентними в певних галузях і можуть надавати консультаційну підтримку.

Відповідно до структури, змісту, форм атестаційного процесу, підготовка фахівців ветеринарного профілю в Німеччині охоплює три етапи, а саме: природничо-науковий етап, який передбачає опанування протягом одного-двох семестрів основ біології, фізики, хімії та завершується так званим блоком природничих проміжних іспитів (Vorphysikum); базовий медико-теоретичний етап, який охоплює вивчення анатомії, фізіології, біохімії тощо протягом двох-трьох семестрів та завершується складанням анатомо-фізіологічного блоку іспитів (Physikum); медико-клінічний практичний етап, що передбачає оволодіння дисциплінами клінічної ветеринарної медицини впродовж решти семи навчальних семестрів та завершується складанням Державного іспиту (die Tierärztliche Prüfung).

У третьому розділі **«Порівняльний аналіз професійної підготовки лікарів ветеринарної медицини в Україні та Німеччині»** висвітлено особливості професійної підготовки майбутніх лікарів ветеринарної медицини в Україні, визначено спільні риси і відмінності у підготовці майбутніх лікарів ветеринарної медицини в німецьких і українських університетах, розроблено рекомендації щодо використання позитивного досвіду підготовки лікарів ветеринарної медицини в Німеччині у вітчизняних навчальних закладах.

Мета вітчизняної вищої ветеринарної освіти, згідно з нормативними документами, задекларована як підготовка конкурентоспроможного висококваліфікованого фахівця, здатного вирішувати професійні задачі в ринкових умовах.

На основі порівняння змістового наповнення навчальних планів підготовки майбутніх фахівців ветеринарного профілю у вітчизняних і німецьких вищих навчальних закладах констатовано, що цикл дисциплін соціально-гуманітарної підготовки у ветеринарних вищих навчальних закладах Німеччини взагалі відсутній. Крім того, відрізняються назви ветеринарних дисциплін. Виходячи з аналізу навчальних планів німецьких ветеринарних університетів, можна відзначити їх спрямування не на збільшення обсягу теоретичних знань студентів, а на розширення можливостей для отримання клінічних навичок, забезпечення становлення професійної компетентності як основної практичної характеристики майбутнього фахівця ветеринарного профілю.

Визначено, що система вищої ветеринарної освіти Німеччини має певні істотні відмінності від вітчизняної, а саме:

- процедура вступу до вищих навчальних закладів ветеринарного профілю має обмеження «нумерус клаузус»;
- наприкінці навчання складається Державний іспит;
- зміст вищої ветеринарної освіти визначається законодавчими апробаційними документами;
- підготовка ветеринарних лікарів спирається на тріаду «дослідження – навчання – охорона здоров'я»;
- підготовка фахівців ветеринарного профілю є академічною, орієнтованою на наукові дослідження і практичну діяльність;
- діапазон професійної діяльності фахівця ветеринарного профілю є надзвичайно широким, включаючи безпеку продуктів харчування;
- значна увага приділяється етичним аспектам підготовки фахівців ветеринарної справи;
- досить велика кількість різноманітних практик;
- характерною є наявність спеціальних форматів навчання: проблемно-орієнтовне навчання, стимуляційне навчання, навчання в так званих «лабораторіях навичок».

Використання позитивних ідей німецького педагогічного досвіду щодо підготовки фахівців ветеринарного профілю у вітчизняних закладах вищої освіти є можливим таким чином: проведення співбесіди або тесту на професійну придатність під час вступу до закладів вищої освіти України ветеринарного профілю; здійснення переходу до шестирічної одноциклової підготовки магістрів ОС «Ветеринарна медицина»; удосконалення змісту підготовки лікарів ветеринарної медицини шляхом збільшення частки варіативної складової і підсилення практичної компоненти; запровадження клінічно-практичного року навчання як інноваційного фактору удосконалення клінічної підготовки фахівців ветеринарного профілю; побудова навчальних програм за модульним принципом на основі інтегрального, проблемно- і пацієнт-орієнтованого підходу; використання в освітньому процесі інтерактивних освітніх технологій, проблемно-орієнтованого навчання для інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності студентів; забезпечення об'єктивного контролю якості підготовки фахівців шляхом комп'ютерних технологій тестування і контролю знань студентів; запровадження у навчальний процес інноваційних технологій, а саме: різноманітних навчальних програмних засобів, експертних навчальних систем, технологій мультимедіа, відеоконференцій, подкастингу тощо; забезпечення міждисциплінарної інтеграції змісту підготовки через впровадження принципу структурування знань з фаху; створення умов для підвищення рівня педагогічної компетентності професорсько-викладацького складу ветеринарних закладів вищої освіти України, стажування викладачів-практиків у європейських університетах ветеринарного профілю; залучення старшокурсників як тьюторів до викладання та контролю за самостійною роботою студентів; розбудова мережі університетських клінік та університетських лікарень; інтеграція навчального процесу з науковою та профілактичною діяльністю закладів вищої освіти та роботою клінік при закладах вищої освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні на основі цілісного аналізу теоретичного і практичного досвіду професійної підготовки ветеринарів у вищих навчальних закладах Німеччини досліджено прогресивні ідеї та визначено перспектив їх реалізації в системі вищої ветеринарної освіти України.

1. На основі аналізу стану досліджуваної проблеми встановлено, що питання підготовки фахівців ветеринарного профілю у вищих навчальних закладах Німеччини у педагогічній науці є недостатньо вивченим як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Схарактеризовано основні історичні етапи розвитку вищої ветеринарної освіти Німеччини: початково-формульальний (1768–1838 рр.); регламентаційний (1838–1945 рр.); реорганізаційний (1945–1967 рр.); реформаційно-законодавчий (1945–1990 рр.); модернізаційний (1990 р. – донині); визначено їх вплив на формування змістових і методичних аспектів сучасної системи підготовки фахівців ветеринарного профілю.

Визначено основні тенденції розвитку ветеринарної освіти на нинішньому етапі, а саме: узгодження її цілей і результатів з вимогами й умовами світового ринку праці та політики у галузі охорони здоров'я, запровадження міжнародного моніторингу системи ветеринарної освіти, стандартизація систем професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю для універсалізації її змісту й умінь фахівців. З'ясовано, що основним у процесі підготовки німецьких фахівців ветеринарного профілю є компетентнісний підхід.

2. Розкрито особливості структури, змісту, форм, методів навчання та контролю у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю у Німеччині, до яких належать блочно-модульна технологія, міждисциплінарна структуризація змісту навчання, ротаційний рік, одноцикловість підготовки зі складанням державного іспиту, акцент на вивченні дисциплін, пов'язаних з харчовою безпекою.

Встановлено, що оволодіння фаховими компетентностями у вищій ветеринарній освіті Німеччини базується на міждисциплінарних зв'язках, проектному й інноваційному навчанні. На основі праць німецьких педагогів і навчальних планів п'яти університетів виокремлено основні форми і методи навчання у вищій ветеринарній освіті Німеччини: класична лекція, практичні заняття і курси (серед них вправи на тваринах), лабораторно-практичні заняття, семінари, клінічні демонстрації, самостійна робота студентів, метод РAL («Peer assisted learning») як підвид групової самостійної роботи, проблемно-орієнтоване навчання (Problembasiertes Lernen (PBL), метод ситуаційного аналізу (fallbasiertes Lernen), метод конкретних ситуацій (метод case-study), навчання з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій («computer assisted learning» (CAL).

Описано структурну модель професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Німеччині, яка унаочнює навчальний процес і відображає взаємодію трьох основних блоків: теоретичного, змістового і процесуального.

3. Виявлено на основі порівняльного аналізу професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини в Україні та Німеччини спільні та відмінні елементи, а саме: обмеження нумерус клаузус щодо вступу на спеціальності ветеринарного профілю у Німеччині і регулювання кількості вступників ліцензійними документами в закладах вищої освіти України; визначення змісту німецької вищої ветеринарної освіти законодавчими апробаційними документами і відчутність цієї процедури в українській системі вищої ветеринарної освіти; запровадження тріади «дослідження – навчання – охорона здоров'я» у підготовку німецьких ветеринарних лікарів; ширший діапазон професійної діяльності фахівця ветеринарного профілю у Німеччині у порівнянні з Україною; значна увага у процесі підготовки німецьких фахівців ветеринарної справи до етичних аспектів їхньої майбутньої професійної діяльності; наявність у німецьких вищих навчальних закладах спеціальних форматів навчання майбутніх ветеринарів: проблемно-орієнтовне навчання (POL), стимуляційне навчання (Simulationen), навчання в skills-лабораторіях (Training in skills labs); більший термін тривалості практик в Україні, але відсутність у вітчизняних навчальних закладах «ротаційного року», який є у Німеччині.

4. Визначено можливі шляхи використання позитивних ідей німецького педагогічного досвіду щодо підготовки фахівців ветеринарного профілю у вітчизняних навчальних закладах, до яких віднесено проведення співбесіди або тесту на професійну придатність під час вступу до закладів вищої освіти України ветеринарного профілю; перехід до шестирічної одноциклової підготовки магістрів ОС «Ветеринарна медицина»; удосконалення змісту підготовки лікарів ветеринарної медицини шляхом збільшення частки варіативної складової і підсилення практичної компоненти; запровадження клінічно-практичного року навчання як інноваційного фактору удосконалення клінічної підготовки фахівців ветеринарного профілю; побудова навчальних програм за модульним принципом на основі інтегрального, проблемно- і пацієнт-орієнтованого підходу; використання в освітньому процесі інтерактивних освітніх технологій, проблемно-орієнтованого навчання для інтенсифікації навчально-пізнавальної діяльності студентів; забезпечення об'єктивного контролю якості підготовки фахівців шляхом комп'ютерних технологій тестування і контролю знань студентів; запровадження у навчальний процес інноваційних технологій, а саме: різноманітних навчальних програмних засобів, експертних навчальних систем, технологій мультимедіа, відеоконференцій, подкастингу тощо; забезпечення міждисциплінарної інтеграції змісту підготовки через впровадження принципу структурування знань з фаху; надання умов для підвищення рівня педагогічної компетентності професорсько-викладацького складу ветеринарних закладів вищої освіти України, стажування викладачів-практиків у європейських університетах ветеринарного профілю; залучення старшокурсників як тьюторів до викладання та контролю за самостійною роботою студентів; розбудова мережі університетських клінік та університетських лікарень; інтеграція навчального процесу з науковою та профілактичною діяльністю закладів вищої освіти та роботою клінік при закладах вищої освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Пилипенко О. П. Досвід ВНЗ Німеччини в галузі вищої ветеринарної освіти: історія розвитку ветеринарного факультету Гіссенського університету імені Юстуса Лібіха. Нові технології навчання. 2012. Вип. 74. С. 109–113.
2. Пилипенко О. П. Особливості ветеринарної освіти в Німеччині: історичний аспект. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2012. Вип. 175. Ч. 2. С. 124–132.
3. Пилипенко О. П. Порівняльний аналіз систем вищої ветеринарної освіти Німеччини та України. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2012. Вип. 27 (80). С. 298–308.
4. Пилипенко О. П. Використання сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій у навчальному процесі ветеринарних ВНЗ Німеччини. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2012. Вип. 175. Ч. 3. С. 361–367.
5. Пилипенко О. П. Організація навчальної і виробничої практики студентів ветеринарної медицини ВНЗ Німеччини і України. Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Т. 2. Вип. 28. С. 265–271.
6. Пилипенко О. П. Ветеринарна освіта Німеччини: історичний досвід та здобутки ветеринарного факультету Лейпцизького університету. Нові технології навчання. 2014. Вип. 80. С. 3–5.
7. Пилипенко О. П. Комп'ютерні технології тестування і контролю навчання студентів університету ветеринарної медицини Ганновера. Нові технології навчання. 2014. Вип. 82. С. 7–10.
8. Пилипенко О. П. Європейська вища ветеринарна освіта: становлення і здобутки ветеринарного факультету університету Фрідріха Вільгельма в Берліні. Нові технології навчання. 2015. Вип. 84. С. 3–7.
9. Пилипенко О. П. Особливості системи вищої професійної освіти Німеччини. Проблеми освіти. 2015. Вип. 83. Ч. 1. С. 72–76.
10. Пилипенко О. П. Німецький досвід професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю: університет ветеринарної медицини Ганновера (Tierärztliche Hochschule Hannover). Нові технології навчання. 2015. Вип. 86. Ч. 2. С. 210–213.
11. Пилипенко О. П. Тенденції і перспективи розвитку вищої ветеринарної освіти Німеччини. Нові технології навчання. 2016. Вип. 88. Ч. 1. С. 137–141.
12. Пилипенко О. П. Історичний огляд формування німецької ветеринарної лексики з аналізом її словотворчих формантів. Філологічні студії. 2016. Вип. 14. С. 110–117.

**Статті у наукових фахових виданнях України,
включених до міжнародних наукометричних баз даних:**

13. Пилипенко О. П. Новітні технології (подкасти) в навчальному процесі ветеринарних ВНЗ Німеччини. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2013. Вип. 192. Ч. 2. С. 372–380.

14. Пилипенко О. П. Ротаційний рік як фактор підвищення якості клінічної підготовки фахівців в ветеринарних ВНЗ Німеччини. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2014. Вип. 199. Ч. 1. С. 277–282.

15. Пилипенко О. П. Компетентнісний підхід до підготовки сучасних лікарів ветеринарної медицини в Німеччині. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2015. Вип. 230. С. 133–140

Стаття у науковому виданні іншої держави

16. Pilipenko E. Vergleich der tiermedizinischen Ausbildung in der Ukraine (Kiew) und Deutschland (München). Journal L'Association 1901 «SEPIKE». 2016. Edition 12. P. 51–55.

Тези наукових доповідей:

17. Пилипенко О. П. Стан вищої ветеринарної освіти в Німеччині і в Україні. Теорія та методика професійної освіти: реалії та перспективи XXI століття: III Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 8–11 листопада 2012 року: тези доповіді. К., 2012. С. 39–41.

18. Пилипенко О. П. Організація навчальної і виробничої практики студентів ветеринарної медицини ВНЗ Німеччини і України. Компетентнісний підхід у системі неперервної професійної освіти: II Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція, м. Переяслав-Хмельницький, 13–15 лютого 2013 року: тези доповіді. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 33.

19. Пилипенко О. П. Використання комп'ютерних технологій тестування і контролю навчання університету ветеринарної медицини Ганновера. Інноваційні педагогічні технології у підготовці майбутніх фахівців з вищою освітою: досвід, проблеми, перспективи: Міжнародна науково-методична Інтернет-конференція. Режим доступу: <http://conf.vm.vntu.edu.ua/inpedtex2013/materialy.html>

20. Пилипенко О. П. Вища ветеринарна освіта Німеччини і Болонський процес. Теорія і практика освіти в сучасному світі: III Міжнародна науково-практична конференція, м. Чернігів, 13–14 листопада 2015 року: тези доповіді. Херсон, 2015. С. 74–77.

21. Пилипенко О. П. Інновації і інтернет-технології в ветеринарній освіті Німеччини: запорука забезпечення якості європейської освіти. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: II Міжнародна науково-практична конференція, м. Суми, 3 грудня 2015 року: тези доповіді. Суми, 2015. Ч. 3. С. 154–158.

22. Пилипенко О. П. Інноваційні педагогічні технології у вищій ветеринарній освіті Німеччини. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації: I Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 14–16 травня 2015 року: тези доповіді. К., 2015. С. 29–31.

23. Пилипенко О. П. Проблеми і перспективи розвитку ветеринарної освіти Німеччини. Актуальні проблеми розвитку освіти і науки в умовах глобалізації: Всеукраїнська наукова конференція, м. Дніпропетровськ, 4–5 грудня 2015 року: тези доповіді. Дніпропетровськ, 2016. Ч. I. С. 179–181.

24. Пилипенко О. П. Іспити OSCE як інноваційна форма оцінювання якості підготовки фахівців ветеринарного профілю в Німеччині. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації: II Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 25–26 лютого 2016 року: тези доповіді. К., 2016. С. 36–38.

25. Пилипенко О. П. Сучасні освітянські технології підготовки фахівців ветеринарного профілю Німеччини. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації: III Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 23–24 лютого 2017 року: тези доповіді. К., 2017. С. 36–38.

26. Пилипенко О. П. Вища ветеринарна освіта Польщі: досвід і інновації. Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат: III Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 23–24 лютого 2017 року: тези доповіді. К., 2017. С. 252–253.

АНОТАЦІЯ

Пилипенко О. П. Професійна підготовка фахівців ветеринарного профілю у ВНЗ Німеччини. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2018.

Дисертаційну роботу присвячено дослідженню питань професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю у вищих навчальних закладах Німеччини. Розкрито особливості структури, змісту, форм, методів навчання та контролю у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю у Німеччині, до яких належать блочно-модульна технологія, міждисциплінарна структуризація змісту навчання, ротаційний рік, одноцикловість підготовки зі складанням державного іспиту, акцент на вивченні дисциплін, пов'язаних з харчовою безпекою. Представлено структурну модель професійної підготовки лікаря ветеринарної медицини у ветеринарних вищих навчальних закладах Німеччини, що унаочнює навчальний процес і відображає взаємодію трьох основних блоків: теоретичного, змістового і процесуального. Схарактеризовано основні історичні етапи розвитку вищої ветеринарної освіти Німеччини. З'ясовано особливості критеріїв вступу до вищих навчальних закладів Німеччини, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців ветеринарного профілю. Проаналізовано структуру і зміст навчальних програм підготовки фахівців ветеринарного профілю в університетах Німеччини й України.

Обґрунтовано доцільність використання досвіду німецьких вищих навчальних закладів у процесі професійної підготовки фахівців ветеринарного профілю в Україні (збільшення частки варіативної складової навчального плану, посилення практичної підготовки, запровадження клінічно-практичного року підготовки фахівців ветеринарного профілю).

Ключові слова: професійна підготовка, методи, форми, виробнича практика, майбутній ветеринар, міждисциплінарність, блочно-модульна технологія.

АННОТАЦІЯ

Пилипенко Е. П. Профессиональная подготовка специалистов ветеринарного профиля в вузах Германии. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины. Киев, 2018.

Диссертация посвящена исследованию вопросов профессиональной подготовки специалистов ветеринарного профиля в высших учебных заведениях Германии. Раскрыты особенности структуры, содержания, форм, методов обучения и контроля в процессе профессиональной подготовки специалистов ветеринарного профиля в Германии, к которым относятся блочно-модульная технология, междисциплинарная структуризация содержания обучения, ротационный год, одноцикличность подготовки со сдачей государственного экзамена, акцент на изучении дисциплин, связанных с пищевой безопасностью. Представлена структурная модель профессиональной подготовки врача ветеринарной медицины в ветеринарных вузах Германии, которая наглядно отражает учебный процесс и взаимодействие трех основных блоков: теоретического, содержательного и процессуального. Охарактеризованы основные исторические этапы развития высшего ветеринарного образования Германии. Выявлены особенности критериев вступления в высшие учебные заведения Германии, осуществляющих подготовку будущих специалистов ветеринарного профиля. Проанализированы структура и содержание учебных программ подготовки специалистов ветеринарного профиля в университетах Германии и Украины. Обоснована целесообразность использования опыта немецких высших учебных заведений в процессе профессиональной подготовки специалистов ветеринарного профиля в Украине (увеличение доли вариативной составляющей учебного плана, усиление практической подготовки, внедрение клинично-практического года подготовки специалистов ветеринарного профиля).

Ключевые слова: профессиональная подготовка, методы, формы, производственная практика, будущий ветеринар, междисциплинарность, блочно-модульная технология.

ANNOTATION

Pilipenko O. P. Professional training of veterinary at higher educational institutions of Germany. – The Manuscript.

The thesis for the scientific degree of the Candidate of Pedagogical Sciences by the speciality 13.00.04 Theory and Methodology of Vocational Education. National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2018.

In the dissertation «Professional training of economics teachers at higher educational institutions of Germany» the theoretical and practical bases of vocational training of veterinary at German universities were investigated, recommendations on the use of positive experience in the training of veterinary at universities of Germany in higher education institutions in Ukraine were developed and suggested. The state of research of the problem of vocational training of veterinary of Germany in pedagogical science and practice was analyzed, foreign educational systems of veterinary professional training of veterinary were analyzed, the leading tendencies of vocational training of veterinary teachers for vocational education institutions in German universities were determined.

Extended interpretation of such concepts: «integrated lesson», «practical or rotational year» – as a result of the study of the theoretical gains of German scientists in the identified scientific direction. The integrated training (Querschnittsunterricht) provides the implementation of interdisciplinary connections between clinical, preclinical, paraclinical disciplines and food safety disciplines when implementing interdisciplinary programs. Practical or rotational year (Rotationsjahr) is an integrative part of the training of future specialists in the veterinary field in the university's professional practice in clinics, which is held in the 9th and 10th semesters, which allows you to successfully develop effective clinical thinking, stimulate and intensify cognitive activity of students. A comparative analysis of the curricula of vocational training of veterinary specialists at the universities of Germany and institutions of higher education of Ukraine was carried out and general and excellent characteristics of vocational training at Ukrainian and German universities were generalized. The differences include the restriction of the «number clause» in the procedure for entering the university's veterinary profile, the preparation of the State Examination at the end of the training of veterinary medicine doctors, the definition of the content of higher veterinary education by approbation documents, the orientation of the training of veterinary specialists for scientific research and practical activities, the availability of special training formats: problem-oriented education (POL), stimulation training (Simulationen), training in skills-labs, implementation of the «practical year». The scientific novelty of the obtained results is that: for the first time in the theory of native vocational education certain features of the structure, content, forms, methods of teaching and control of the success in the process of vocational training of veterinary specialists at the universities of Germany are defined (block-modular technology, interdisciplinary structuring of the content of training, rotational year, single-cycle training with the compilation of a state exam, emphasis on studying disciplines related to food safety). The structural model of vocational training of the veterinary medicine doctor in the veterinary universities of

Germany is presented, which illustrates the educational process and reflects the interaction of the three main blocks: theoretical, substantive and procedural; the main historical stages of the development of higher veterinary education in Germany are outlined and characterized; the peculiarities of the criteria for admission to higher education institutions of Germany, which are preparing future specialists in the veterinary field (numerus clause, pre-training practice, quotas on the waiting period, taking into account social criteria) are determined; the structure and content of training programs for the training of veterinary specialists at the universities of Germany have been analyzed; the expediency of using the experience of German higher education institutions in the process of vocational training of specialists in the veterinary profession in Ukraine (increase of the share of the variable component of the curriculum, strengthening of practical training, introduction of a clinical and practical year for the training of specialists in the veterinary profile) was substantiated; Further development of the idea of improving the theoretical and practical training of future specialists in the veterinary profile on the basis of the progressive experience of higher education institutions in Germany (simulation training, optimization of the structure of independent work of students).

Key words: vocational training, veterinary specialists, veterinary medicine doctors, training, semester, higher education, interdisciplinarity, block-modular technology.